REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia.
BRAȘOV, piața mare Nr. 30

Scrisori nefrancate nu se primesc. Manuscripte nu se retrimet.

INSERATE se primesc la ADMINISTRAȚIUNE în Brașov și la următórele Birourí de anunciurí:

In Viena: M. Dukes Nachf. Max. Augenfeld & Emerich Lesner, Heinrich Schalek. Rudolf Mosse. A. Oppelik's Nachf. Anton Oppelik. In Budapesta: A. V. Goldberger, Ekstein Bernat. In Hamburg: Karolyi & Liebmann.

PREȚUL INSERȚIUNILOR: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. — Publicărí mai dese după tarifă și învoială.

RECLAME pe pagina a 3-a o seriă 10 cr. séu 30 baní.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(Număr de Duminecă 49)

„GAZETA“ iese în fiăcare di.

Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șése luní 6 fl., pe trei luní 3 fl.
N-rii de *Duminecă* 2 *fl.* pe an.

Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 francí, pe șése luní 20 fr., pe trei luní 10 fr.
N-rii de *Duminecă* 8 francí.

Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-nii colectorí.

Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare Têrgul Inului Nr. 30, etagiu I.: Pe un an 10 fl., pe șése luní 5 fl., pe trei luní 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 luní 6 fl., pe trei luní 3 fl. — Un esemplar 5 cr. v. a. séu 15 baní. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 268.—Anul LXIII. Brașov, Duminecă 3 (16) Decemvrie. 1900.

Ingâmfare ungurescă.

Sunt trei-decí-și-doi de ani de când dieta ungurescă dela 1868 a votat așa numita „lege pentru egala îndreptățire a naționalităților“. Pe atuncí popórele nemaghiare se foloseau *de facto* și *de jure* în tótă Transilvania, Bănat și Têra ungurescă în mĕsură însemnată de drepturile lor de limbă. Mai ales în Ardeal limba română și germană erau recunoscute prin lege ca limbí ale țerii și erau egal îndreptățite în administrație și justiție.

Astfel legea adusă la 1868 de Deak și Eötvös cu titlul pompos: „pentru egala îndreptățire a naționalităților“, avea sĕ fiă o desdaunare pentru dreptul de limbă faptic și legal, ce l'au esercitat până atuncí popórele nemaghiare și care a fost desființat de către noul regim unguresc.

Așa-dér prin legea dela 1868 naționalitățile nu numai că n'au câștigat nimic, dér încă au perdut fórte mult din ceea-ce au avut. Maghiarii credeau, că au dobândit un mare câștig pentru supremația lor prin aducerea acelei legí, care era așa alcătuită, ca sĕ nu fiă nicí-odată cum se cade esecutată și sĕ rĕmână în vecií-vecilor numai pe hârtiă.

Așa s'a și întêmplat. Dér fiind-că împrejurările și norocul au favorisat pe adversarií noștri naționalí și politicí, ei au devenit după 32 de aní atât de îngâmfațí, încredușí și cutezătorí, încât ceea-ce la 1868 credeau, că era un câștig, astădí ei dic, că este un lucru netrebnic, un rĕu pentru ei. Cu alte cuvinte șovinismul maghiar de adí nu mai află de lipsă a respecta nicí umbra de drept de limbă, ce o conține legea dela 1868 pentru naționalitățí, ci pretinde tot mai mult și în gura mare, că naționalitățile sunt datóre a se folosi de limba, maghiară și decí cere modificarea legei dela 1868, séu mai bine dis desființarea ei.

Inceputul l'au făcut Sĕcuii din comitatul Treiscaune, vecin cu al Brașovului, cerênd acea modificare orí ștergere pe cuvênt, că prin legea de naționalitate minoritățile maghiare în comune și în comitate sunt lăsate la bunul plac al majorităților nemaghiare(?) și că acéstă lege despóie limba maghiară de caracterul ei legal ca limbă de stat.

Nesațiul bălaurului șovinist maghiaro-jidan nu mai are marginí, ér îngâmfarea ajunsă la culme ia mințile ómenilor. Maghiarii, carí conduc treburile politice în sus și în jos, se și pregătesc de-a face o săritură nebună în întunecósa prăpastiă, ce de mult le rânjesce lacomă, de a-i înghiți. Ei cred, ce-i drept, că sunt vrăjițí și nu li-se mai póte întêmpla nimic, și că prin urmare nu mai trebue sĕ țină sémă de cererile și trebuințele, de libertatea și dreptatea cuvenită popórelor conlocuitóre, ci pot sĕ facă ce vor voi, sĕ lovéscă, sĕ taie și se sfarme în drépta și în stânga, fără a-se teme de urmărí și de drépta și nepărtinitórea judecată a istoriei.

Nu voim sĕ dicem, că nu se găsesc între Maghiarí și mulți, carí vĕd și recunosc, că merg prea de tot departe cei ce sunt stăpâniți de bóla urei și a intoleranței naționale. Dér aceia, ómení mai cuminți și mai cumpĕtațí, nu numĕră adí nimic și nicí nu cutéză sĕ-și casce măcar gura. Cu atât mai mult vorbesc cei ce merg cu curentul nenorocit și gazetarii lor, carí hrănesc fanatismul masselor maghiare.

Unul din acești gazetarí șoviniștí, și încă guvernamentalí de ai lui Szell, merge până a aproba în principiu cererea Secuilor îndreptată contra legii de naționalitățí, până a dice, că a fost o greșală a-se aduce acéstă lege și că au dreptate Secuii din Treiscaune, că e periculósă pentru unitatea națională maghiară și că trebuesce delăturată. E de părere numai, că acum n'ar fi momentul binevenit pentru revisuirea ei, tocmai stând în ajunul alegerilor generale pentru dietă și în fața crisei dualiste.

„In mijlocul mișcărilor de față politice“, dice „Bud. Hirlap“ despre care vorbim, „a ridica cestiunea limbelor, ar însemna a da armă în mâna agitatorilor naționalităților. Nu voim sĕ dăm foc patriei nóstre, nu voim sĕ adaugem la discordiile pe terenul economic, social, religionar și de drept public, și desbinările de naționalitate“.

De aceea dice, sĕ aibă puțină răbdare Sĕcuii și toți câți dau în glasul lor, deóre-ce și așa cestiunea naționalităților numai pe cale administrativă se póte resolva și numai după reforma administrației va urma revisuirea legii naționalităților dela 1868.

Planurí de acestea se fac ușor pe hârtiă, dér șoviniștii maghiarí simt fórte bine, că cestiunea naționalităților e o nucă atât de tare, încât și cei mai colțați dintre ei, vrênd s'o spargă, își vor rupe dinții în ea.

Revista politică.

Scim, că *dieta ungară* a sfîrșit deja sĕptĕmâna trecută desbaterea generală a budgetului pe 1901. Câteva ședințe s'au mai ținut, ocupându-se cu afacerí de mai puțină însemnătate. In ședința de Vinerí s'a pus spre desbatere proiectul de lege despre indemnitatea budgetară, ce o cere guvernul pe primul pătrar al anului viitor, fiind-că în decursul acestui an îi era peste putință a trece proiectul de budget și prin desbaterea specială în cameră. Indemnitatea budgetară fiind tot-odată și o cestiune de încredere fată de guvern, deputații conducĕtorí din diferitele partide iau rênd pe rênd cuvêntul pentru a discuta politica guvernului. Așa în ședința de Vinerí a luat cuvêntul din partea partidei poporale contele Zichy Aladar și I. Molnar atacând proiectul; apoi G. Ugron, care a ținut un discurs lung, în care a atins mulțime de cestiuní, ce intereséză în special pe Ungurí. El dice, că libertatea cetățenilor a fost suprimată, administrația nu s'a reformat, nația maghiară s'a enervat, și altele. A luat cuvêntul și ministrul Szell, ca sĕ le rĕspundă. El stărui îndeosebí sĕ arate, că Ungurii trebue sĕ țină la basa din 1867, căcí nu e lucru înțelept a părăsi acéstă basă. Incât privesce politica internă dise, că partida liberală dela putere urméză și prijinesce programul sĕu.

•

In *Austria* s'au început sĕptĕmâna acésta *alegerile de deputați pentru „Reichsrath“*. Miercurí s'a făcut în *Bucovina* alegerea pentru Curia a cincia. In Curia acésta sunt două districte electorale: cel de nord și cel de sud, care cuprinde întreg teritorul locuit de Româní, pe cand cel de nord cuprinde partea ruséscă a Bucovinei. In acest din urmă district electoral a reușit candidatul Rutenilor, faimosul *Pihuleak*. In districtul de sud erau doi candidațí: naționalistul Dr. G. *Popovicí* și inspectorul școlar, unéltă a lui Bourguignon, *Isopescul*. Lupta a fost crâncenă; pe de-oparte entusiasmul alegĕtorilor români credincioși stégului național, ér pe de altă parte volniciile și fărădelegile stăpânirii — carí, durere, au învins sforțările nobile ale adevĕraților Româní, așa că omul guvernului, Isopescul, a reușit cu 451 voturí, ér naționalistul Dr. G. Popovicí n'a întrunit decât 200 voturí. Voința lui Bourguignon s'a împlinit așa-dér, și a eșit din urnă un om, care în istoria de suferințe a Românilor bucovineni a jucat un rol trist și a fost tot-déuna cap plecat dușmanilor românismului în Bucovina. — Marți se va face alegerea în Curia a patra. Și în Curia acésta partidul poporal național își are candidatul sĕu în persóna altui naționalist român, d-l baron Eudoxiu Hormuzachi, ér cei cu „pactul“ pe

---

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Iérnă.

Fluturând în joc fantastic
pică fulgii de zăpadă,
Vad facênd întreg vĕdduhul,
un vad alb și mișcător,
Ce din ce în ce cobóră,
vine pe pĕmênt sĕ cadă...
Pintre dinții îșí cântă vêntul
cântecul șuerător.

Tot mai des se face vadul
și mai sur mai greu el pare,
Deșí și fulgii cad acuma
pe pĕmênt și îl albesc
Ér din hornuri iese fumul,
o columnă dusă 'n zare...
Corbí flămândí în înălțime
croncăne și se 'nvêrtesc.

Vara sbóră iérna vine
tremurând din médă-nópte...
Pentru cea din urmă óră
codru-șí plânge frunda sa,
Ér părâul libertatea,
murmurul cu blânde șópte...
Câtă jale-aducí în lume
iérnă cu venirea ta!

Nu sciu pentru-ce mĕ 'ntunec
când sosescí; de ce mĕ dóre
Inima și mi-se sbate
după timpul ce-a trecut!
Pentru-ce închipuirea-mí
adâncită 'n creerí móre,
Și gândirea-mí pere 'n nópte
păn' a nu se fi născut?

Mi-se pare-o rótă timpul
cu măsele colțuróse,
Ce se 'nvêrte din vecie
și 'n etern se va 'nvêrti,
Și pe ea se urcă omul,
o ființă din timp scósă —
Destinată, dup'o vreme,
ér în timp a adurmi.

Róta umblă nebunatic,
numai ea se învêrtesce...
Din măsea 'n măsea își schimbă
omul slabul lui picior,
Stă pe loc și totușí crede,
că se mișcă, că pășesce...
Se înșală, timpul trece,
el pe loc e stătător.

Când în urmă s'ostenesce
de-a schimba a lui picióre,
Amețit el se rĕstórnă,
lăsând altui locul sĕu...
Inșelat de timp, de viață
el se 'ntunecă și móre...
Pere 'n timp,... însĕ învie
în etern, în Dumnedeu.

Tot mai des se face vadul,
și mai sur mai greu el pare,
Fulgií pică grei acuma
pe pĕmênt și îl albesc,
Ér din hornurí iese fumul
o columnă dusă 'n zare
Corbí flămândí în înălțime
croncăne și se 'nvêrtesc.

Alfius.

Patriă.

— Fine. —

Pe drumul, ce duce către sat, sergentul mergea grăbit.

— De unde vii sergentule cu pieptul plin de decorații? dise călĕtorul.

— Din rĕsboiŭ:

— Din rĕsboiŭ? Atuncí, bine-ai venit; dér cum te chiamă?

— Vlad.

— Tot ca pe vitézul, care a murit după-ce a înfipt drapelul pe reduta Turcilor. Óre l'ai cunoscut?

— Dér eu sunt!

— Dumné-ta? Dér s'audise, că l'au găsit mort lângă drapel — era-i soldat?

— Adevĕrat eram soldat și aprópe mort când m'au luat de lângă drapel, dér Dumnedeu a vrut sĕ mai trăesc. Când m'am deșteptat, eram în ambulanță și... sergent.

— Dér decorațiile?

Dr. Florea Lupul. De se vor exercita din partea guvernului țĕrii aceleașĭ presiunĭ și volnicii ca și la alegerea din Curia a cincia, atuncĭ candidatul partidului național va rĕmâné și aicĭ în minoritate — spre bucuria rĕuvoitorilor neamului românesc din Bucovina.

In *Galiția* au fost aleșĭ alaltăerĭ 15 deputațĭ.

*

In sfîrșit *Bulgaria* are acum un *nou ministeriu*, care s'a format tot sub conducerea fostului ministru-președinte *Ivanciov*. După ḑiarele din strĕinătate schimbarea acésta de guvern în Bulgaria însemnéză și o schimbare de sistem în afacerile interne ale Bulgariei. Cel mai însemnat membru în noul cabinet este generalul în reservă *Petroff*, care ține portofoliul de interne. Petroff era om de încredere al principelui, până când nu se pusese cestiunea rechemării ofițerilor bulgarĭ emigrațĭ în Rusia, rechemare, pe care Petroff o combătuse. Imprejurarea, că Petroff a întrat acum în cabinet este comentată ca o apropiere între el și principe și încă pe basa unor concesiunĭ reciproce, ce le-ar fi făcut Petroff în favorul Rusiei.

După compunerea ministeriul s'a hotărît îndată disolvarea Sobraniei, lucru, ce de altfel nu puté sĕ nu se întêmple, după-ce din noul ministeriu nu mai face parte fostul ministru de interne Radoslafoff, care avea majoritatea. Acum se vor face alegerĭ nouĕ conduse de Petroff, la spatele căruia stă armata întrégă, stimând în el pe cel mai capabil militar și bărbat de stat. De sigur, că Petroff va face alegerile corespundĕtor intențiunilor programului sĕu. Mulțĭ se tem, că de-odată cu acésta va urma în Bulgaria epoca regimului militar,

*

Cercurile diplomatice sunt preocupate tocmai acum érășĭ de *cestiunea Cretei* în legătură cu călĕtoria, ce o face guvernorul acestei insule, principele George, prin Europa. Despre calĕtoria acésta dă fóia ruséscă „Novoje Vremja" câte-va amĕnunte interesante. Ḑice anume, că prințul George a fost fórte rece primit în Paris, unde tóte argumentările lui pentru *unirea Cretei cu Grecia* au fost respinse. In Roma însĕ a fost primit simpatic, ér în Londra i-s'a promis cu gura de jumĕtate, că planurile lui vor fi sprijinite. Simpatiile din Roma și Londra însĕ nu-i vor folosi nimic. Din mai multe părțĭ se vestesce, că marile puterĭ fiind tocmai acum ocupate în China, nu póte fi vorba de a-se relua cestiunea Cretei.

*

Președintele Transvaalului *Krüger* a fost, precum scim, și la Haga. Nicĭ aicĭ însĕ n'a avut noroc. I-s'a făcut, ce-i drept, o strălucită primire din partea Olandesilor, dér speranța lui, că Regina Wilhelmina și guvernul olandes vor păși oficial în favórea Burilor, nu s'a realisat. Dimpotrivă s'a ḑis de repețite-orĭ, că regina i-a declarat, că nu póte sĕ intervină. — O telegramă din Viena ḑice, că cercurile diplomatice de acolo cred, că Krüger șĭ-a câștigat în decursul călĕtoriei sale convingerea despre zădărnicia planurilor, ce le avea, și că de aicĭ el va trage consecuențele. Aceeașĭ telegramă spune chiar, că acum Krüger n'ar fi strĕin de planul de a avé o întêlnire cu ministru-președinte engles Salisbury. O altă telegramă din Bruxella spune, că mai multe puterĭ au sfătuit pe Krüger sĕ dea ordin poporului sĕu de a depune armele și de a recunósce egemonia englesă.

Aniversarea căderei Plevnei.

Monitorul oficial al României publică următorul raport oficial:

Ḑiua de 28 Noemvre, a 23-a aniversare a căderei Plevnei, a fost anunțată Capitalei prin 21 salve de tunurĭ.

La órele $10^1/_4$, M. S. Regele, însoțit de adjutantul de serviciu, a mers la Biserica din Délul-Spirei, pentru a asista la serviciul divin, ce se oficià în amintirea acestei ḑile memorabile.

La sosire, Majestatea Sa a fost întêmpinat de: d. ministru de rĕsboiŭ, d. comandant al corpului II de armată, d. șef de stat-major al armatei, d-nii generalĭ, d-nii atașațĭ militarĭ strĕinĭ, d-nii adjutanțĭ regalĭ și de toțĭ oficerii superiorĭ și inferiorĭ aflațĭ în garnisonă; trupele, înșirate dealungul stradei și aflate sub comanda A. S. R. Principele Moștenitor, au dat onorurile.

M. S. Regele, împreună cu A. S. R. Principele Ferdinand și Principele Carol, urmat de d-nii oficerĭ generalĭ și superiorĭ, se îndreptă spre biserică, la întrarea căreia a fost întêmpinat de P. S. Vicarul Sântei Metropolii; apoi începù serviciul divin; în același timp drapelele trupelor din paradă se aduc în biserică și se așéză în fața Suveranului.

După terminarea Te-Deumului Majestatea Sa a primit defilarea trupelor, comandate de A. S. R. Principele Moștenitor.

Trupele au defilat în ordinea următóre:

O companiă din șcólă de ofițerĭ;
Șcóla militară de artileriă și geniu;
O companie din batalionul 3 vênĕtorĭ;
O companie din batalionul 5 vênătorĭ;
O companie din regimentul 6 Mihaiŭ Vitézu;
O companie din regimentul 4 Ilfov Nr. 21;
O companie din regimentul 1 geniŭ;
O companie de gendarmĭ pedestri;
O baterie din regimentul 2 artilerie;
O baterie din regimentul 6 artilerie;
O baterie din regimentul 10 artilerie;
Un pluton din compania de pompierĭ;
Un escadron din regimentul 6 roșiorĭ;
Un escadron din regimentul 3 călărașĭ;
Un escadron din divisionul de gendarmĭ,
Un pluton din escadronul 2 tren.

In urmă M. S. Regele a binevoit a-se întreține cu d-nii generalĭ și cu d-nii atașațĭ militarĭ strĕinĭ.

La órele 7 jum. séra a avut loc la palat un prânḑ de galā, la care au avut onóre a fi învitațĭ: d-nii oficerĭ generalĭ și d-nii oficerĭ superiorĭ, șefĭ de corpurĭ, atașațiĭ militarĭ strĕinĭ aflațĭ în capitală, și Casa militară Regală și Princiară; în total 75 persóne.

După prânḑ, M. S. Regina și A. S. R. Principesa Maria a binevoit a veni în salonul cel mare, unde se întreținură cu persónele învitate; ér la órele 9 jum. Majestățile Lor și Altețele Lor Regale s'au retras.

Luptele Burilor.

Se vede, că Dewett a renunțat de a mai trece în colonia Cap. El înaintéză acum spre nord. Knox îl urmăresce, ér ultima telegramă a acestui general este din Rouxville, de acum o sĕptĕmână; spune, că Dewett încercase sĕ trécă rîul Caledon la Cumassia, spre a merge la Smithfield, însĕ găsise puntea ocupată și trecĕtorile impracticabile. Atuncĭ, părăsind 500 de cai, a mers de-alungul malului stâng spre Wepener.

Ceea-ce e neliniștitor în situația lui Dewett este, că crescerea celor douĕ cursurĭ de apă îl împedecă sĕ le trécă cu bagajele lui, rămânênd ast-fel închis în spațiul cuprins de ele. O telegramă a *„Agenției Reuter"* dă amĕnunte asupra acestor din urmă evenimente.

La 2 Decemvrie, luptă generală, dér fără resultat la Sterkspruit. Pe înserate, Englesii zăresc un convoiŭ bur, mergênd probabil la Bushman'skop, un fel de fortăréță naturală plină de peșterĭ și de labirinturĭ. Diminéța, într'o plóie torențială, Knox plecà în urmărirea convoiului .... și în timpul acesta Dewett îșĭ dubléză aripa dréptă și se îndréptă spre Caledon. Incă odată Knox fù dejucat. El însĕ nu se descuragéză; a doua ḑi de diminéță, la patru óre și jumătate, sună de plecare. Colonelul Willsany întêlnesce o mică trupă de Burĭ descărcând un vagon stricat. Ei fug lăsând acolo vagonul, vagonul încărcat cu 35,000 de cartușe și cu dinamită. Knox găsesce mai departe un tun Krupp părăsit; Dewett însĕ i-a scăpat încă odată.

Partida nu s'a terminat încă; îĭ rĕmân lui Dewett douĕ avantage: cunóscerea terenului și mobilitatea lui, evident superióră.

Despre acéstă mobilitate a Burilor. scrisórea unui oficer engles ḑice, între altele:

„O colónă, pusă sub comanda unuĭ șef destul de popular ca reputație, și care sufere de multă vreme de lipsă de cai, și din causa prea marei cantitățĭ de furgóne, este astăḑĭ poreclită: St'le's Imperial Circus.

Circul imperial îșĭ petrece vremea aprovisionând orașele, pe carĭ le asediéză Burii. El se desvólță măestos pe o lungime de 14 kilometri, face 16 kilometri pe ḑi, și după trei ḑile de drum simte nevoia sĕ se odihnéscă o sĕptĕmână. Când îi află sosirea Burii, se retrag la câte-va mile departe de orașul, ce îl ocupau. De-odată ce circul imperial a aprovisionat orașul și a plecat, Burii se reîntorc în galop.

Ai ḑice, spun soldațiĭ noștri, că e o bróscă țestósă, care vrea sĕ prindă un epure. Când capul colónei sosesce, códa tocmai atuncia a plecat. Nu e decĭ de mirare, că Dewett se jócă de-a baba-órba."

Burii au capturat sĕptĕmâna trecută o mare turmă de oi, pe care un detașament engles o conducea dela Potchef-stroom la Krugersdorp.

Ministrul de rĕsboiŭ engles a publicat un ordin anunțând, că toțĭ oficerii, suboficerii și soldații, carĭ au luat parte la rĕsboiul sud-african, vor primi o gratificație variând dela 5 lire sterline, pentru soldațĭ, la 2500 de lire pentru feld-marșal.

Un léc contra maghiarisării.

Cetim prin foi, că cutare și cutare șĭ-a schimbat numele de tot, orĭ baremĭ și-a pus un „fy" orĭ „vih" la códă, ca sĕ nu mai apară ca ceea-ce este din originea lui. Și schimbările acestea de nume se întêmplă din diferite cause; unii îșĭ schimbă numele la porunca celor mai marĭ, carĭ le spun apriat: „orĭ îțĭ schimbă numele sĕ sune pe unguriă, orĭ eștĭ lipsit de pânea ce mănâncĭ; alege din douĕ una".

Cei mai mulțĭ, cărora se pune astfel sula în cóste, plécă capul și ḑic: „ticălos Măria ta", și numai 'i veḑĭ cu nume schimonosit, cât de s'ar scula părinții lor din grópă ar ḑice ca Bănățanul din poveste: „Morții lui de Ungurean, că-mĭ fură *lulcaua* și-i puse nume *pipă*, ca sĕ n'o mai cunosc!" Alții — mai puținĭ — îșĭ schimbă numele din alte considerații, voesc a apare ca ceva mai „fin", mai „nobil", mai „arătător", decât sunt din originea lor. La aceștia se referesce ḑicala Ungurului: „O, te szegény denevér, te sem madár, se nem egér!"

Dér schimbările acestea de nume până acuma s'au întêmplat mai numai la micii amploiațĭ de stat și de pe la comitate, apoi la feciorii ce servesc la gendarmeriă, la finanțĭ și la calea ferată. In timpul din urmă au prins si dascălii a-șĭ schimba numele; ba unii, cu numele de-odată șĭ-au schimbat și religia, făcêndu-se din Românĭ unițĭ orĭ gr. ort. Ungurĭ reformațĭ. Sciu

---

— Decorațiile, însu-șĭ Domnitorul cu mâna lui, le-a prins la piept.

— Atuncĭ, sĕ trăescĭ, vitézule, căcĭ vestea țĭ-s'a dus în tótă țéra; te-a plâns, auḑind că ai murit. Mult îmĭ pare bine, că te cunosc — și acum încotro?

— Spre casă.

— Drum bun și Dumneḑeu sé-țĭ dea bine în tótă viața.

— Mulțumesc, rĕspunse sergentul, depărtându-se.

Da, era chiar Vlad, care scăpase dela mórte ca prin minune și care acum se întorcea fericit acasă. Fericit, și era nerăbdător, că de-ar fi sburat, tot lung i-ar fi părut drumul.

Și Fira nicĭ nu gândesce, că Vlad e la câțĭ-va pașĭ de ea, ea, care-l iubesce, care a plâns și care s'a rugat pentru el; ea, care-l crede póte mort. Dér nicĭ nu scie, iubita, că datoria, care-i păruse o împilare nedréptă, n'a fost decât pornirea inimei pentru ea. Ea nu scie, că de-a suferit, de-a luptat, de șĭ-a pus viața în primejdiă, a fost numai pentru fericirea ei. Și ea îi părea acuma mai iubită, mai sfântă — stăpână a vieței — căcĭ datoria lui era sĕ trăiéscă, séu sĕ móră pentru ea. Ce n'ar fi dat Vlad, ca sĕ trécă ca o clipă timpul ce-i mai rĕmăsese s'ajungă?

Și când va sci ea cât a iubit'o, când va sci ea, că vecĭnic gândul i-a fost neclintit la ea și a visat'o mirésa lui, a lui pentru vecĭ, așa cum va fi acum la reîntórcere, când va sci ea... și Vlad mergea, mergea și ar fi fugit ca un nebun, de nu l'ar fi vĕḑut nimenĭ, atât dorul îi era de mare și atât era de nerăbdător.

In marginea satului o femeiă scotea apă din fântână.

Era după scăpătatul sórelui.

— Bine te-am găsit Flóreo, ḑise Vlad ajungênd de pe drum.

— Bine-ai venit, ostașule; dér de unde mĕ scii?

— De unde? apoi n'am crescut într'o uliță?

— Cum?.., dér ce-mĭ vĕd ochii? ḑise femeia aprópe speriată.

Tu escĭ Vlad?

— Eu, chiar eu.

— Vlad, te-am creḑut mort. La noi a venit vestea, că ai murit.

— Murisem, Flóreo, dér veḑĭ... am înviat, ḑise Vlad rîḑênd, am înviat, căcĭ îmĭ era mult dor de casă.

—Dér fiind-că—venĭ vorba, ia spune Flóreo, ce mai fac mama Ióna, Fira — nicĭ vorbă m'or crede mort?

— Mama Ióna? Fira? Dér ce... nu scii?

— Ce sĕ sciu?

— Ce! nu scii că mama Ióna a murit? E aprópe un an.

— Vai! Biata mama Ióna. Și cum?

— A murit din rĕcélă biata femeiă; Dumneḑeu s'o ierte, că era bună și de trébă.

— Ce nenorocire! și eu care nicĭ gândiam.

Er după o tăcere:

— Dér Fira? Rĕu o fi dus-o ea fără mama Ióna, fără alt ajutor și singură....

— Rĕu, sĕrmana! Plângea pe mama Ióna că murise, pe tine, că erai dus și nu-țĭ avea de scire.... O cereau mulțĭ sĕ se mărite, dér ea nu vrea, tot credea, că veĭ venĭ.

„L-aștept pe Vlad, căcĭ așa ne-a fost vorba" ḑicea ea în tot-déuna, celor ce o îndemnau sĕ se mărite.

Dér când a venit vestea, că ai murit? A plâns, te-a jelit destul; se amărîse de credeam, că o sĕ se ducă și ea biata fată. A fost mult timp bolnavă.

După un timp însĕ vĕḑêndu-se și fără stare și singură pe lume, s'a măritat. A luat un fecior de popă din satul vecin, băiat ce nu fusese luat în miliția, fiind în seminar și rĕmas de rĕsboiŭ pentru-ca sĕ se facă popă. A nemerit bine; băiatul e cu carte, om bun și cu stare.

N'a fost sĕ fie a ta Vlad; nu va fost scris sĕ vĕ luațĭ împreună. Fiĭ pe pace, Vlad, că un voinic ca

casurĭ concrete, dér le retac; de ce aşĭ şi mângì astă biată de hârtiă cu astfel de bazaconii?

M'am cugetat mult, cum vin dascălii românĭ de-şĭ schimbă numele? Şi ca sĕ pot afla calea şi cărarea rĕtăcită, pe care au apucat, am mers chiar la punctul de plecare. Şi ce am aflat? Am aflat, că Ungurii, în parte, îşĭ ajung scopul de maghiarisare cu şcólele lor de stat şi comunale, ce le-au înfiinţat şi le înfiinţéză ḑilnic de pe spinarea bietului popor. Toţĭ dascălii, pe carĭ îĭ sciu că şĭ-au schimbat numele, sunt fii de dascălĭ orĭ de preoţĭ românescĭ, orĭ baremĭ fii de-ai fruntaşilor Românĭ, carĭ i-au dat de micuţĭ la şcóle de stat orĭ comunale. Acolo puişorii de Român vorbă românéscă nu au mai auḑit, decât rar cu preotul, care le catechisă; acolo carte românéscă nu au vĕḑut, decât de cele unguresci; acolo au auḑit numai de vitejiile Ungurilor, numai de nobleţele maghiare, numai de fala maghiară, aşa, că de micuţĭ prindeau a fi geloşĭ de adevĕraţii Ungurĭ şi cu dor doriau sĕ pótă şi ei întra în céta lor şi sĕ se rupă odată de „ticălósa trupină românéscă".

Cu aceste idei au trecut prin şcóla poporală maghiară şi au întrat în gimnasiul, orĭ în şcóla civilă maghiară. Acolo apoi auḑiră ḑi de ḑi, că în Ungaria tótă suflarea e unguréscă, că suge aer unguresc, bea apă unguréscă şi mănâncă pâne unguréscă, deci e datorinţa fie-cărui bun patriot sĕ şi vorbéscă numai ungauresce şi sĕ pórte nume neaoş unguresc. Aceste vorbe „înţelepte" şi „părintescĭ" ale dascălilor, se lipesc de inima cea fragedă a băieţilor şi-şĭ ţin falǎ că écă şi ei aparţin „nobilei naţiunĭ maghiare", numai cât restéză sĕ-şĭ schimbe numele, că ungauresce sciu ei vorbi mai bine decât românesce. De abia aştéptă sĕ se vadă eşiţĭ de sub aripile „proştilor" de părinţĭ, sĕ dispună ei peste numele lor, ca sĕ se pótă rupe de trupina cea „próstă" şi sĕ între de tot în „nobila naţiune maghiară" şi sĕ se contopéscă în ea.

Atuncĭ numai decât, până sunt pe băncile şcólei gimnasiale orĭ civile, s'ar declara de Ungurĭ şi s'ar face reformaţĭ mulţĭ din ei, dér se tem că „proştii" de părinţĭ nu le-or mai căra merinde cu desagii, ci vor ḑice: „d'apoi dragul tatii, décă tu credĭ, că eştĭ Ungur reformat, ducă-ţĭ Ungurii reformaţĭ de mâncare şi ei te îmbrace, că noi suntem Românĭ din moşĭ-strămoşĭ, nu scim sĕ avem copii Ungurĭ!"

După-ce stau astfel de băieţĭ 3—4 anĭ în şcóla civilă orĭ în cea gimnasială, merg în preparandiă, ca sĕ înveţe meşteşugul dăscăliei. Eşiţĭ din preparandiă se fac dascălĭ, la început de regulă la şcolĭ românescĭ confesionale. Dér crescerea lor fiind unguréscă din frageda etate, ei nu se pot afla bine acolo, vin în conflict cu poporul, orĭ cu preotul, nu-şĭ pot scóte léfa, fac arătărĭ la inspectorul de şcóle şi acela — vĕḑêndu-i cât de repede sciu ciotrica ungauresce, — îĭ mângăie numai decât: „Pagubă de d-ta sĕ stai acolo, unde eştĭ, hai la o şcólă de ale mele, că ai plată mai bună şi nu ţĭ-a poruncì popa, nicĭ poporul". Şi dascălul nu ḑice „ba". Ba încă merge triumfător şi fudul, că el este mai mult decât este, că uite, chiar Măria Sa recunósce că-i pagubă sĕ stea într'un sat prăpădit, supus unui popă. Şi trece la o şcólă de stat orĭ comunală, acolo propune numai ungauresce, cu Românĭ nu convine, ca sĕ nu i-se impute, că simpatiséză cu ei, îşĭ înciripéză un biciclu sĕ imiteze pe domnĭ, îşĭ schimbă numele şi legea, se căsĕtoresce cu o unguróică şi e perdut pentru neamul nostru pe vecii vecilor.

Aceste sunt astfel, precum vi-le spuseiŭ, şi aşa nu e bine; că bine că suntem mulţĭ şi puţin ni-se cunósce de mai dăm şi celui micuţ câte unul din când în când; bine ca pădure fără uscăturĭ nu se póte, dér datorinţa nóstră este sĕ ne păstrăm ce avem, sĕ ferim de perire pe toţĭ câţĭ se póte, ca numai fiul perirei sĕ piară, ér ceialalţĭ sĕ rĕmână întregĭ şi sănĕtoşĭ, precum au eşit din mâna naturei. Şi una ca acésta se póte, pe lângă tótă vitregia timpului, numai sĕ fim precauţĭ şi sĕ nu ne dăm lenei. Lucrul trebue început chiar dela cap. Şi étă cum:

Statul închide şcólele confesionale şi face şcóle de stat şi comunale. Unde nu ne putem opune, sĕ-i dăm pace sĕ facă, dér sĕ ne împlinim şi noi datorinţa: Sĕ pretindem ca copiiĭ noştri sĕ aibă catechet de legea lor şi în limba lor sĕ li-se propună studiul religiunei, nu după cum cetii, că vor a impune cei de sus ca şi acest studiu sĕ se propună în limba maghiară. Dér apoi studiul acesta trebue propus mai cu temeiu, decât cum vĕḑui că s'a propus păn' acum la astfel de şcóle. Şi trebue sĕ aibă manualele astfel compuse, încât din ele sĕ înveţe cu uşurinţă a ceti bine românesce.

Spre acest scop manualul pentru elevii clasei I şi II elementare sĕ fiă făcut pe basa Abcdarului; cum progreséză în cetirea unguréscă, aşa sĕ progreseze şi în cetirea românéscă. Cuprinsul lor sĕ fiă eserciţii de cetire românéscă, plus tema prescrisă pentru clasele acele din studiul religiunei.

Pe asta cale ar învĕţa elevii cu uşurinţă a ceti românesce şi ar învĕţa omenesce şi rugăciunile şi li s'ar imprima în memoriă şi esplicarea lor. Pentru clasele următóre apoi s'ar pute folosì cu succes catechismele şi bibliile prescrise, din care ar pute ceti şi acasă, că i-ar pricepe şi cei de acasă ai lor. Sciind odată atâta şi bine, nu ar mai fi aşa mare téma de desnaţionalisare, că acum sunt şi cărţĭ literare românescĭ de câţĭ-va bănuţĭ, le-or cumpĕra părinţiĭ dela oraş, orĭ de pe la colportorĭ şi li ar pune sĕ le cetéscă.

Pe calea asta s'ar stîrnì în ei gustul de cetire românéscă şi încet cu încetul ar venì singurĭ la cunoscinţa binelui şi al rĕului şi nu ar crede orbesce ceea-ce le spun strĕinii, şi nu s'ar lăsa nicĭ ademeniţĭ, nicĭ înfricaţĭ sĕ se rupă de trunchiul naţiunei lor. — Că se scim odată pentru totdéuna: că mai mulţĭ dascălĭ, carĭ îşĭ schimbă numele şi legea nu sciu cetì românesce!

Ce credeţĭ, bunĭ cetitorĭ, bun e receptul ce vi-o recomand? De nu-i bun, mĕ rog comunicaţĭ d-vóstră altul mai potrivit, că vĕ va fi cel mai mulţămitor întreg neamul.

I. P. Reteganul.

Adunarea Reuniunei femeilor române

pentru ajutorarea vĕduvelor sĕrace din Braşov şi Săcele.

Braşov, 1 Noemvre v. 1900.

Joi, în 30 Noemvre a. c., ḑiua S-tului Andreiŭ, şĭ-a ţinut Reuniunea femeilor române pentru ajutorarea vĕduvelor sĕrace din Braşov şi Săcele adunarea sa generală. Anul acesta adunarea a fost mai bine cercetată, decât în alţĭ anĭ.

Adunarea a fost condusă de vicepresidenta, d-na Otilia *Bidu*. D-na Maria *Popea*, preşedinta Reuniunei, împiedecată de motive familiare, nu s'a putut presenta.

Obiectul de căpetenia al acestei şedinţe a fost raportul comitetului despre activitatea sa din anul 1899—1900, cetit de secretarul Reuniunei.

In raport se accentuéză importanţa Reuniunei, unice în felul acesta la Românii din acéstă ţéră; se constată, că averea Reuniunei constă din 17573 cor. 20 b., cu 897 cor. 22 b. mai mult, decât în anul trecut; s'au spesat peste tot 705 cor. 50 b., s'a realisat prin petrecerea dela anul nou trecut un venit curat de 560 cor., ceea-ce e altcum a-se mulţumi faptului, că membrele din comitet îşĭ luaseră şi atuncĭ puţin grata sarcină a colecta şi a vinde bilete, umblând în persónă la familiile române din loc; s'au ajutorat 57 vĕduve sĕrace cu câte 10 coróne, 48 din Braşov şi 9 din Săcele; s'a arătat, că Reuniunea a avut în anul acesta 75 membre ordinare din Braşov, din Săcele nu s'a încassat nimic până acum. După cum se observă, de vre-o câţĭ-va anĭ merg lucrurile tot mai slab în Săcele, deşi în fruntea comitetului stau persóne fórte zelóse. Numĕrul membrelor s'a înmulţit în anul acesta cu St. d-nă Elena Mircea Dancovicĭ, solvind tacsa de 50 cor. Averea Reuniunei constă în scrisurĭ fonciare de ale „Albinei" în sumă de 15,500 cor. (depuse tóte spre păstrare la „Albina") şi în bani depuşĭ tot la institutul Albina; socotelile şi averea Reuniunii administrate de cassiera, d-na Virginia Vlaicu, au fost revĕḑute şi scontrate de două membre din comisiunea censurătóre alésă de adunarea generală din anul trecut, şi anume din d-nele Emilia Aron şi Maria Burduloiu, în faţa vicepreşedintei şi a secretarului Reuniunei, aflându-se tóte în cea mai perfectă ordine. Comitetul a ţinut 5 şedinţe.

Adunarea generală a luat la cunoscinţă întreg cuprinsul raportului şi apoi a votat comitetului absolutoriu pentru anul espirat.

S'a votat şi budgetul anului viitor, întocmai cum a fost compus de comitet, cu 1460 cor. la eşite şi tot atâta la întrate.

Pentru revisuirea socotelilor şi scontrarea casei în anul viitor, s'a ales o comisiune constatătóre din dómnele Efrosina Axentie, Susana Popovicĭ şi Maria Burduloiŭ, ér pentru verificarea protocolului dómnele Ana Petrescu şi Elena Dr. Blaga.

Adunarea acésta generală a fost o dovadă, că Reuniunea merge frumos înainte.

Şi o faptă generósă e de înregistrat din acéstă adunare, şi anume dómna Elena Mocanu a declarat, că până o ţine Dumneḑeu în viaţă, dă în fie-care an la 3 vĕduve sĕrace câte un ajutor de 10 coróne.

X.

Adunarea societăţii şcólei de fete în Oradea-mare.

Cetim în „Familia": Necesitatea unei şcóle române de fete în Oradea-mare, unde nu este nicĭ măcar una elementară, a îndemnat pe rĕposata Paulina Roman n. Covaciŭ, regretata soţiă a d lui Iosif Roman, sĕ lanseze la începutul anilor 70 un apel la publicul român pentru înfiinţarea unei atarĭ şcóle în Oradea-mare. Apelul a produs un frumos resultat material. După mórtea sa, fruntaşii noştri din Oradea-mare au continuat realisarea ideii şi la începutul anilor 80 au instituit o societate, care sĕ administreze fondul şi sĕ adune contribuirile spre scopul acesta. Acésta societate, obţinênd dela guvern aprobarea statutelor sale, şĭ-a urmat activitatea mai mulţĭ anĭ; în timpul din urmă însĕ n'a putut ţinea nicĭ o adunare generală. Acum ea, la stăruinţa fundatorilor, începe o viaţă nouă.

Spre scopul acesta, Sâmbăta trecută, la 8 Decemvrie n., s'a ţinut în Oradea-mare, în localul institutului „Bihoreana", o adunare generală. Preşedintele, venerabilul octogenar preposit d-l Teodor Kövary, a deschis'o cu o cuvêntare plină de învĕţăminte istorice, la care a rĕspuns d-l Iosif Vulcan, mulţumind pentru zelul şi entusiasmul, ce a păstrat acestei societăţĭ chiar şi la adêncile sale bĕtrâneţe. Apoi s'a aclamat notar al adunăriĭ d-l Dr. Nicolae Popovicĭ.

După acestea cassarul d-l Nicolae Zigre, făcênd istoricul societăţii, a raportat despre starea fondului. Acesta se urcă la 12.831 cor. 60 banĭ, elocaţĭ la institutele de credit şi economii „Victoria" din Arad şi „Bihoreana" din Oradea-mare. In pretensiunĭ vechĭ societatea mai are 1839 fl. Luându-se act, s'a ales o comisiune de trei, în persónele d-lor Toma Păcală, Dr. Coriolan Papp şi Andreiŭ Horvath, care sĕ esamineze raportul cassarului şi sĕ raporteze în viitórea adunare generală.

De astă-dată s'au înscris 4 membri pe viaţă şi mai mulţĭ ordinarĭ, încassându-se 204 coróne. Rds. d-n Teodor Kö-

---

tine, găsesce fata cea mai bună. — Dómne dér ce eştĭ aşa galben la faţă, Vlad?

— Nimic, Flóreo, póte de drum...

— Vino la noi astă séră; ai noştri se vor bucura toţĭ când te vor vedé — ér acasă n'ai pe nimenĭ.

— Iţĭ mulţămesc, Flóreo, sunt atât de ostenit! Dér voiŭ veni mâne.

— Atuncĭ, nópte bună, Vlad.

— Nópte bună, Flóreo.

Vlad plecà zăpăcit cătră casă. Vestea Flórei fusese prea nemilos de crudă, prea avea sĕ îndure mare durere de-ar fi fost cum spusese ea. Era de necreḑut ca sórtea sĕ-şĭ bată joc de atâta nepasare, după atâtea suferinţe.

Se duse acasă necreḑĕtor, voind parcă singur sĕ vadă, décă este adevĕrat.

Pórta era stricată – casa gólă — ferestrele sparte de vênt — grădina sĕlbătăcită şi pretutindenĭ, nicĭ un semn de viaţă, nicĭ o licărire, nicĭ o mişcare — nimenĭ, nimenĭ!

Stĕtù în mijlocul casei, cu ochii rătăciţĭ, cu mintea zăpăcită, nesciind ce sĕ gândéscă. Dér era cu neputinţă, afar numai de n'ar fi un vis ce băntue fiinţa fără milă.

— Firo! strigă el de-odată, ca şi când ar fi voit sĕ ésă din îndoélă. Era de necreḑut, ca sĕ n'audă măcar un rĕspuns, un glas de mângăere, în locul unde nădăjduise sĕ găséscă atâta viaţă şi atâta fericire....

Dér strigătul i-se perdù zadarnic; casa rĕsunà gólă şi spartă.

La ce bun i-a fost viaţa? Ce i-a folosit şi muncă şi iubire şi vitejie şi vise? — Mama Ióna a murit şi Fira s'a dus; un altul ajutat de sórte, rĕmas neturburat acasă, i-a luat'o, pe când el în depărtare lupta cu mórtea pentru patrie — visând o rĕsplată dréptă?

Rĕsplată! Dér cum? acésta este rĕsplata Patriei; unii sĕ móră pentru ea, alţii sĕ trăiéscă?

Ce-a fost pentru el iubirea de patriă, când scris i-a fost sĕ nu mai aibă patrie? Căcĭ de acum înainte nu mai are pe cine iubi, pentru cine trăi. S'a jertfit pentru o zădărnicie; el nu mai are patrie!

Nebun a fost căpitanul, când din propria lui simţire, ţĕsuse o mréjă atât de ademenitóre, ce-i cuprinsese şi inimă şi gândire şi voinţă, făcêndu-l sĕ uite de el nemernicul, că tot ce-i omenesc e robit sorţii, stăpână nedréptă a lumii ce zidesce fără un pic de cuvênt noian de fericire pentru unii, pe când pe alţii cu muncă, cu iubire, cu jertfă, cu tot cei drept al vieţii, îĭ târesce în praful nemilos al durerii!

In praful nemilos al durerii, căcĭ prilej de durere îĭ va fi de-acum înainte viţaţa şi pustie: rĕsplata-i nedréptă şi visele sunt mórte.

Smintit de durere, cu dinţii încleştaţĭ de mâniă împotriva sorţii apucă cu furiă decoraţiile, voind sĕ le smulgă de pe piept şi sĕ le arunce cu putere în pustiul, ce se întindea în juru-i, pe inimă, pe viéţă-i....

In acelaş timp o rază a lunii scăpătà din nor, se furişà blândă pe ferestra deschisă. Pe păretele din faţă sclipiturĭ argintii de pânză albă, se vĕḑură lucind. Vlad tresărì ca de o nălucă.

Uimit se duse păn'la părete, desprinsese pânza... Era o cămaşă a Firii, cusută cu fluturĭ, purtată de ea, uitată de ea de mult, de sigur înainte de plecare, de atuncĭ, de când era sĕ fie a lui....

O luà în mânĭ, o privi. Chipul Firii îĭ venì în minte, cu tóte visele de fericire, cu nunta strălucită, iubita-i împodobită mirésă — aşa precum o vĕḑuse înaintea morţii căḑut lângă drapel. Inima se — înduioşì de nemărginirea dorului. Işĭ învĕli faţa în cămaşa iubitei şi isbucnì în plâns.

— O! De ce n'am murit, de ce n'am murit, plângea el ca un copil. Da, da, sĕ fi murit atuncĭ, căcĭ cel puţin ce-l ce móre împăcat cu sórtea, mai are un pic de mulţumire, o clipă de plăcere înaintea morţii, pe când

vary, din causa bĕtrâneţelor, cerênd sĕ se alégă alt preşedinte, s'a proclamat preşedinte de onóre, — preşedinte s'a ales d-l Iosif Roman, vice-preşedinte d-l Toma Păcală, ér în comitet d-nii Dr. Florian Duma, Ioan Gherlan, Andrei Horvath, Dr. Coriolan Papp, Dr. Nic. Popoviciŭ, Iosif Vulcan şi Nic. Zigre. Incheiându-se adunarea, comitetul numai decât a ţinut şedinţă, alegênd cassar pe d-l Dr. Coriolan Papp şi secretarĭ pe d-nii Dr. Nic. Popoviciŭ şi Andreiŭ Horvath.

Din Macedonia. „Timpul“ primesce scirĭ, că fierberea continuă acolo. Autorităţile otomane fac mereu arestărĭ de Bulgarĭ. De altă parte revoluţionarii bulgarĭ continuă sĕ ameninţe cu asasinare pe Românii şi Grecii din Macedonia.

La Salonic se plănuise chiar un atentat cu dinamită. Şcóla comercială românéscă organisase de Sf. Mihail o serată şi Bulgarii hotărîseră sĕ arunce şcóla în aer în timpul petrecerei. Din fericire s'a aflat la timp ceea-ce se plănuise şi nenorocirea a putut fi evitată.

SCIRILE DILEI.

— 2 (15) Decemvrie

Noi fişpanĭ în Ardeal. Fóia oficială unguréscă de alaltăerĭ a publicat decretul regesc prin care, la propunerea ministrului de interne, fişpanul comitatului Braşov Mihail Maurer „este demisionat la cererea proprie, pe lângă recunóscerea serviciilor sale zelóse“, ér în locul lui este numit fişpan al Braşovului contele Stefan *Lazar*, viceşpanul comitatului Cojocna; ér fostul deputat Dr. Ladislau *Beldi* este numit fişpan al comitatului Tĕrnava-mare.

Şcólă industrială de lemnărit. Comunitatea de avere din Caransebeş, cu spriginul Reuniunei agricole comitatense, va înfiinţa în curênd o *şcólă industrială de lemnărit.* Scopul acestei şcóle va fi în primul rênd instruarea tinerilor în pregătirea uneltelor economice de casă şi de câmp, (furcĭ, greble, etc.) Comunitatea de avere va da la început 16 stipendii de câte 16 coróne lunar la tinerĭ sĕracĭ pe întrégă durata cursului de învĕţământ. Presidentul comunităţii de avere face acum un călduros apel la preoţi, învĕţătorĭ şi cărturarii poporului, ca sĕ lumineze poporul asupra folóselor şcólei industriale, ce se va înfiinţa.

Pentru masa studenţilor românĭ din Braşov a dăruit d-l *Nicolae Stoicovicĭ* învĕţător în Braşov **8 coróne**, în loc de aşĭ serba diua onomastică din 6 l. c. Priméscă nobilul donator cele mai vii mulţămite — *Direcţ. şcólelor.*

Pentru întemeietorii de Reuniunĭ de înmormêntare. Facem luătorĭ aminte pe cei-ce ostenesc sĕ întemeieze folositórele Reuniunĭ de înmormêntare, scrie „B. E.“ — că ministrul de interne nu mai apróbă statutele în numirea cărora e pus numele „*română*“. Statutele Reuniunii de înmormêntare din Vinerea au venit neîntărite, pentru-că se numea „Reuniunea *română*“.

Necrolog. Ni-se comunică din Sibiiu, că *Romul Petric*, funcţionar la „Albina“, fiiul venerabilului protopop din Braşov (Scheiŭ) Ioan Petric, a încetat din viaţă — Adresăm familiei rĕposatului şi neconsolaţilor părinţĭ condolenţele nóstre adênc simţite.

— In Aiton a reposat în 11 Decemvrie n. *Leontina Sabo*, în al 16-lea an al etăţiĭ. O jelesce mama sa vĕd. Maria Sabo n. Nestor, Valeriu Sabo oficiant la tren, Emil Sabo profesor, ca fraţĭ, şi numĕróse rudenii. Imormêntarea i-s'a făcut Vinerĭ în 14 Decemvrie în Aiton.

Ţarul — vindecat. Medicii curanţĭ ai Ţarului Nicolae au declarat, că bóla Ţarului s'a sfêrşit şi de două sĕptĕmânĭ el se află în stadiul îndreptării continue. Din causa acésta nu se vor mai da buletine.

Asociaţiunea Meseriaşilor Românĭ din Braşov adeveresce pa calea acésta primirea a *5 coróne* dela d-l *Nicolae P. Petrescu*, diregent al filialei „Albina“ din loc, în amintirea lui Romul Petric, funcţionar la „Albina“ în Sibiiu, decedat acolo.

Meseriaşii românĭ din Orăştie voind a-se închega în o Reuniune proprie de meseriaşĭ, au înaintat ministeriului în două rêndurĭ Statute spre întărire. Statutele au fost repeţit respinse sub cuvênt, că aicĭ mai sunt atarĭ Reuniunĭ (neromâne), sĕ între în acelea. Acum meseriaşii noştri au declarat, că se vor alipi la „Reuniunea Economică“, în cadrul statutelor căreia se pot desvolta destul de liber şi cu succes. Comitetului Reuniunii române economice a hotărît în şedinţa sa de Luni (10 Dec. n.) sĕ înactiveze secţiunea industrială a Reuniunei, care până aci n'a funcţiionat, fiind-că măestrii, carĭ puteau întra în ea, încercau sĕ-şĭ formeze Reuniune proprie.

Ucenicĭ pentru neguţătoriă. Asociaţiunea pentru sprijinirea învĕţăceilor şi sodalilor românĭ din Braşov, póte aşeda în condiţiunĭ fórte favorabile 2 séu 3 băeţĭ la neguţătoriă. Doritorii au a-se adresa cât mai curênd la comitetul susnumitei Asociaţiunĭ.

Foc. Din *Gurghiu* ni-se scrie, că în séra de 4 Decemvrie a isbucnit un foc, prefăcênd în cenuşă două case şi un grajd a două familii românescĭ, carĭ acum în cap de iérnă au rĕmas fără adăpost.

Marea négră a fost în ultimele dile fórte agitată. In portul Galaţĭ vaporul *Polux* al agenţiei Lloyd austriac, venind din Constantinopol, a fost silit sĕ ancoreze în Constanţa şi abia după 3 dile de întârdiere a putut sĕ se avênte la larg.

La podul umblător dela *Murĕş-Ciucĭ* în dilele trecute s'a întêmplat o nenorocire Servitorul Gligor Moşnég şi clopotarul Ioan Sabo au sosit nóptea la ţĕrmul Murĕşului şi au voit sĕ tréců peste rîu căruţa încărcată cu făină. Podarul era la celălalt ţĕrmure. In zadar au strigat, podarul durmind n'a audit. Atuncĭ servitorul dând de o luntre mică s'a urcat în ea şi a trecut Murĕşul, ca sĕ aducă şi podul umblător sĕ trécă şi căruţa. Caii cum au vĕdut pe servitor, că trece rîul, au pornit după el împingênd în apă pe clopotarul ce voia sĕ-i opréscă. Caii au ajuns la celălalt ţĕrmure, dér sĕrmanul clopotar s'a înecat.

Testamentul lui Andrée. Curagiosul aeronaut, Andrée, înainte de a pleca în călĕtoria sa spre Polul nordic, din care, precum sĕ vede, nu mai e speranţă a-se reîntórce, şĭ-a făcut testamentul şi l'a predat fratelui sĕu, care locuesce în Göthenburg, cu acea observare, ca sĕ-l desfacă la sfêrşitul anului 1900. Acum se apropie acel termin şi fratele, care încă tot speréză în reîntórcerea lui Andrée, a hotărît sĕ mai amâne desfacere testamentului încă un an.

Din Nordul Ardealului.

— 10 Decemvrie 1900.

Domnule Redactor! Făcênd în dilele acestea o călĕtoriă prin ţinutul Năsĕudului până la Deşiŭ, aflu de lipsă a scrie ceva despre următórele lucrurĭ bune-rele cum sunt, pentru informarea On. public:

Venind dela Beclean cu trenul, vĕd în Deşiŭ ridicat *gimnasiul de stat*, ce predomină tóte clădirile oraşelului, avênd două etage; un edificiu pompos, care a costat vre-o 400.000 coróne şi carĭ representanţa municipiului Solnoc-Dobêca le-a aruncat pe spatele contribuitorilor de darea directă câte 4%, sĕ le plătéscă în 25 anĭ, dând „drept“ comunelor de-a înainta recurs. Dér primăriile, conduse de notarĭ maghiarĭ şi jidanĭ, n'au dat de scire contribuenţilor până după-ce a întrat — se dice — hotărîrea comitatului în putere de drept.

Acésta e dreptatea şi administraţia unguréscă, că noi Românii, carĭ formăm în acest comitat 85% din poporaţiune, sĕ le facem Maghiarilor până şi gimnasiu, prin care sĕ ne pótă maghiarisa!

*

Românii uniţĭ din Deşiŭ au biserică pomposă, modernă, încunjurată cu grilagiŭ de fier. Interiorul bisericei e bine arangiat, cu amvon şi icóne multe, apoi cor. Asistaiŭ în 9 (21) a. c. la serviciul divin oficiat de veteranul protopop *Ioan Vele*, la care rĕspundea junele învĕţător Ioan *Bacaciu*, cu corul tinerimei.

A costat acéstă biserică vre-o 72,000 coróne căştigate prin colecte şi mare parte prin petrecerĭ poporale.

Lângă biserică e situată *şcóla greco-catolică de piatră* cu 2 încăperĭ; apoi în apropiere se află casa parochială şi lângă ea o altă casă frumósă, care dându-se în chiriă, aduce venit eclesiei.

Românii greco-orientalĭ se servesc încă de biserica improvisată în anul 1872 din scândurĭ, dér au casă parochială şi şcólă modernă, şi se dice, că îşĭ vor ridica şi ei o biserică frumósă. Ei au aci în frunte pe d-l protopop *Teodor Herman*, conducĕtor înţelept şi energic.

*

In piaţa principală am vĕdut cu regret, că bolta românéscă „*Mercur*“ e închisă din lipsa de conducere; stă sub lichidare.

Sunt aci în Deşiŭ faţă cu 3 Maghiarĭ şi 2 Jidanĭ mai mulţĭ *advocaţĭ românĭ*, precum d-nii Dr. Teodor Mihali, Dr. Clement Barbul, Dr. Ioan Farcaş, George Gradoviciŭ, Dr. Alesandru Cheresteş, Dr. Ioan Cheresteş, Dr. Liviu Micşa, Dr. Ioan Sliam, şi mai mulţĭ alţĭ domnĭ de român, precum judecătorĭ, oficialĭ, pensionişţĭ şi meseriaşĭ avuţĭ, carĭ durere, nu trăiesc în armoniă şi solidaritate; fiă-care nisuesce a fi conducĕtor în viaţa socială şi tot lipsesce conducĕtorul cu deplină încredere.

*

Ar fi de dorit, ca sĕ se susţină mai cu vigóre *Despărţĕmêntul XVII al „Asociaţiunei pentru literatura şi cultura poporului român“*. Dér în privinţa acésta puţine pilde ne dă generaţiunea mai tînĕră. Mai înainte tot se mai facea ceva: o adunare a despărţĕmêntului în 2 anĭ — cum a fost la *Beclean* în 1883, la *Lăpuş* în 1885, la *Ileanda*, la *C.-Gârbău* etc. — S'a înfiinţat pe atuncĭ o bibliotecă a despărţĕmêntului pentru susţinerea simţului naţional şi a culturei române, dér biblioteca în loc sĕ se înmulţéscă, a dispărut.

Ar fi de dorit, ca cei chemaţĭ sĕ ne lumineze în causa bibliotecei acesteia spre liniştirea celor interesaţĭ.

Călĕtorul.

Luptă între Cazacĭ şi Boxerĭ.

Corespondentul din China al diarului „*Corriere della Sera*“ descrie în acest diar o luptă între Cazacĭ şi Boxerĭ, la care el a fost martor ocular. Cazacii erau conduşĭ de căpitanul *Makorfin*.

„Căpitanul istorisia tocmai faptele de arme ale unui soldat vitéz al sĕu — scrie corespondentul — când de-odată rĕsună o puşcătură. Am ascultat şi prin norul de pulvere zărirăm câţĭ-va călăreţĭ, urmaţĭ de 2—3000 Boxerĭ. Cazacii, împărţiţĭ în două, s'au pus în şir de luptă de ambele părţĭ ale drumului, ér infanteria aştepta gata de a da salve. Eu călăream alăturĭ de sol-

---

cei ce are a trăi o viaţă pustie — nu mai are nimic.

Şi bietul Vlad în casa pustie nesciut de nimenĭ, cu lacrimĭ nesfêrşite plângea iubita, fericire, visele lui tóte spulberate de furtuna nemilósă a sorţii.

. . . .

— Ura! Trăéscă Vlad, strigară mulţime de vocĭ la uliţă la pórta lui Vlad.

Se audise în sat de venirea lui, Flórea împrăştiase vestea în tótă lumea, şi veniseră toţĭ sĕ-l vadă pe voinicul vitéz, pe care-l creduseră mort, şi pe care-l plânseră atâta timp.

— Ura! Trăéscă Vlad, strigau ei într'una, dér nu se vedea nimenĭ, nu s'audia nimenĭ.

Vlad abătut de durere şi de plâns în târdiul nopţii, căduse fără simţire. Dormia încă când se strânseră la el acasă.

Strigătele lor îl deşteptară. Nu puté sĕ-şĭ dea sama bine de cele ce se petreceau. Afară lume, mulţime, bărbaţĭ, femei, copii, toţĭ în haine de sĕrbătóre. Din mijlocul lor se înalţă mândru în lumina sórelui tricolorul, pe când trompete rĕsunau în aer.

Când se vĕdù pe pragul uşii, un ura, puternic şi îndelung se audì din tótă mulţimea.

L'au luat în mijlocul lor, întrecêndu-se, care sĕ-l vadă mai întâiu, care sĕ-l îmbrăţişeze mai întâiu — cu lacrimĭ de bucuriă, aruncându-i florĭ, copleşindu-l cu veselia lor.

Primarul satului, care alcătuise sĕrbătórea, se apropie de el şi dise în audul tuturor:

— Bine-ai venit, Vlade, din rĕsboiŭ! Noi toţĭ te-am credut mort şi te-am plâns când am audit, că ai murit. Am aflat însĕ adĭ, că ai venit şi ne-a fost bucuria atât de mare, încât am voit sĕ-ţĭ facem ţi-e sĕrbătóre.

Tu pentru noi te-ai luptat, pentru noi era sĕ morĭ, pentru noi patria ta. De nu erai tu, póte adĭ n'am fi liniştiţĭ şi şi liberĭ la casele nóstre. Noi te iubim şi-ţĭ urăm sĕ trăescĭ.

— Sĕ trăescĭ! strigă mulţimea de mulţime de orĭ.

Diua aceea tótă a fost închinată lui Vlad. S'au făcut petrecerĭ pentru el, au bĕut în sănĕtatea lui, a fost iubit, sĕrbătorit de o lume întrégă

Bietul Vlad trecea în mijlocul lor uimit, nesciind ce sĕ crédă, nesciind ce sĕ gândéscă.

Pentru ce venirea lui făcuse atâta bucuriă? Ér inima lui era sdrobită — veniseră óre sĕ-i turbure durerea cu rîsete de veseliă? Dér nu, căcĭ bucuria le era prea din inimă. — Bĕtrânii îl sĕrutau pe faţă, tinerii îl strîngeau cu iubire în braţe, femei îl priveau cu drag, pe „Vlad al nostru“, „vitézul nostru“, „iubitul nostru“, pe când copiiĭ sburdalnicĭ fugeau rîdênd spre dênsul.

Al lor? Dér el e singur pe lume, ai lui s'au dus, el nu mai are pe nimenĭ. Şi ce vor ei cu laudele lor? El nu s'a luptat pentru ei, alt gând şi altă iubire a avut în inima lui.

Spunea însĕ primarul, că póte de n'ar fi fost el, ei n'ar mai fi fericiţĭ adĭ şi óre nu e adevĕrat? De n'ar fi învins el, pe duşmanĭ, n'ar fi fost cu toţii robiţĭ?

„Vlad pentru noi s'a luptat, pentru noi, patria lui“.

Patria lui? — Mai are el Patrie? Ei sĕ fie patria lui?

In jurul lui se întinsese acum o horă mare, lăutarii cântau, pe când flăcăĭ şi fete jucau vesel, privindu-l pe el.

Treceau pe dinaintea lui atâţia, pe carĭ îi cunósce de mult. Vede un prieten cu care a crescut, alăturĭ un om ce i-a dat vre-odată o mână de ajutor, mai departe un altul pe care singur l'a ajutat într'o nevoe, o fată cu care a copilărit ca cu o soră.... dér cunósce tótă astă lume care îl iubesce şi care se înveselesce pentru venirea lui. — Al lor? Da da, au dreptate; el e al lor, căcĭ se simţea legat de ei de mult, de mult.

Şi sunt atât de veselĭ, atât de fericiţĭ; îl privesc pe el cu atâta drag!

Dér atuncĭ, el mai are pe cine iubi, viaţa-i nu va fi pustie, vitejia nu i-a fost zadarnică: o lume întrégă e fericită; rĕsplata nu e nedréptă: o lume întrégă îl iubesce. Căpitanul a spus: „când ne vom întórce biruitorĭ, patria ne va primi cu braţele deschise“ şi-a spus adevĕrul, căcĭ ce este patria?

dațĭ și la întorsătura drumului se zăriau armele celor ce se apropiau. Indată-ce ne-au observat, isbucniră în urlete fioróse. Dér așa se pare, că ei ne prețuiau mai puținĭ, căcĭ fără de nicĭ o tactică seriósă doi dintre călăreții lor veniră spre noi, urmațĭ de alțĭ vr'o 30. In jurul capetelor aveau înfășurate ștergare roșii și corpul li-era acoperit de vestminte pestrițe largĭ.

„Numai decât s'au culcat la pământ. Intâiŭ s'a trântit jos primul rênd, apoi și cei alțĭ făcură asemenea. Intrégă ceremonia era par'că o primire sĕrbătorésca, ce aveau sĕ ne facă. Noi furăm pe-un moment mișcațĭ, vĕdênd omagiul acestor superstițioșĭ, dictat de convingerile lor religióse. Boxerii săriră apoi în picióre și scoțêndu-șĭ săbiile lor marĭ și late isbucniră în sbierete grozave de — *Sa! Sa!* (Mórte! mórte!) Se apropiară de noi. Atacul lor era atât de sĕlbatic, încât era o grózä sĕ privescĭ acéstă mică cétă, care năvălea cu disprețul morții.

„La primul moment nicĭ nu sciam, ce se întêmplă. Calul meu sperindu-se a dat îndĕrĕt și aerul era plin de pușcăturĭ tarĭ. In rêndurile Boxerilor domnea o mare agitație. Plóia de glónțe nimicitóre îi zăpăcise și le-a împuținat céta, așa că puținĭ mai rĕmăseseră din ei. Stegarul lor căḑu, ér după el și ceilalțĭ până la unul. Câțĭ-va din ei voiră sĕ fugă. Dintre luptătorĭ apărù un Boxer cu două săbii, care se învîrtea în tóte părțile, par'că avea se imiteze pe dansatorul indian. Un glonț însĕ îl răni și pe el și căḑù jos. Se ridică însĕ și acum pe cât putea, și stând în genunchĭ se lupta cu inimicii din juru-i, până-ce un al doilea glonț i-a stîns viața.

„Dinspre pământurile de urez se auḑi atuncĭ un mare sgomot. Cazacii stîrniră și luară la góna pe Chinesii, carĭ se refugiau. Un sbieret sĕlbatec a dat de scire, că ei au fost ajunșĭ. O mică fracțiune din ei s'a întors fugind spre noi și în învălmășala cea mare căḑură toțĭ în baionetele nóstre. Un tinĕr, care încă venise spre noi cu refugiații, se opri la depărtare de 7 pașĭ, îșĭ sfîrtică vestmêntul și arătă spre pieptu-i gol, voind par'că sĕ ḑică, sĕ fiă străpuns. Un soldat i-a și dat lovitura de grație“ ...

ULTIME SCIRI.

Londra, 14 Decemvrie. După „*Daily Express*“, mai multe mii de Burĭ *au atacat lagărul generalului Clement* în districtul Barberton. La începutul luptei Englesii covîrșiseră pe Burĭ, dér Burii repețind atacul *după o luptă uriașă* **au prins pe Englesĭ**. Intre trupele englese se aflau și 4 *companii* din regimentul Nordcumberland. *Toțĭ ofițerii englesĭ fără deosebire au fost făcuțĭ prisonierĭ*. Insușĭ lord Kitchener telegrafase, că în districtul Barberton Burii ocupă posiția tare, de aceea scirea despre victoria lor pare cu atât mai probabilă.

Shanghai, 14 Decemvrie. *Ciang-Citung* a fost informat, că împĕrătésa vĕduvă s'a învoit la următórele condițiunĭ de pace: Impĕratul sĕ se reîntórcă îndată la Peking; China va plăti 50 milióne funțĭ sterlingĭ despăgubire; fiă care ambasadă póte sĕ-șĭ susțină o garnisónă de 2000 ómenĭ; se va numi pentru fiă-care provincie a imperiului un consilier strĕin.

„Călindarul Plugarului“.

Ḑilele acestea a eșit de sub tipar „*Călindarul Plugarului*“ pe anul comun 1901, anul IX, cuprindĕnd: In *partea calendaristică*: Cronologia anului 1901, Regentul anului; Sĕrbătorile și alte ḑile schimbătóre; Calculul sĕrbătorilor mai marĭ; Posturile etc. Urméză partea strict calendaristică: cele 12 lunĭ ale anului cu sfaturĭ pentru plugarĭ și semnele de timp după calendarul de 100 de anĭ.

Urméză Genealogia domnitorilor; Taxele telegramelor și postale; Competințe de timbru și taxe; Scala timbrelor; apoi Têrgurile din Ardeal, Bănat și Ḑéra ungurésca după datele oficióse îndreptate și publicate de ministrul de comerciŭ.

In *partea literară* se găsesc bucățĭ alese: Cântec (poesiă de G. Coșbuc); Ostașilor Românĭ (P. Dulfu); Dorobanțul (G. Coșbuc); Crainicul primăverei (Sân-Petreanul); Testamentul lui Moș-Cârlig, schiță de I. C. Panțu; o frumósă Poveste de pe vremea când Mântuitorul Christos umbla pe pământ; Cuvinte înțelepte ș. a.

In *partea economică*: Lucrarea pământului; Crescerea vitelor; Hrana vitelor; Grijile de avut la hrănirea vitelor; Hrana țĕranului și crescerea caprelor; Puterea de nutrire a pómelor.

Economia casnică: Prăsirea curcilor; Clocirea și crescerea puilor de găină; Conservarea ouĕlor. Urméză felurite *povețe* tot din sfera economiei casnice.

In fine o interesantă istorisire despre Ciudățeniile trăsnetului.

De astă-dată „Călindarul Plugarului“ cuprinde ilustrațiunile: edificiul gimnasiului român din Brașov și sala festivă a acestui gimnasiu.

Călindarul se póte procura dela Tipografia A. Mureșianu, Brașov, pe prețul de 25 crucerĭ séu 50 banĭ esemplarul, fără porto postal.

Vinul.

Vin numim beutura preparată din sucul strugurilor prin ferbere, fermentațiune alcoholică. Ferberea sucului de strugurĭ urméză fără sĕ se mai adaugă ceva, ea nu recere manipulațiunĭ grele deosebite, nicĭ aparate complicate, ca spre esemplu fabricațiunea berei séu a spirtului. Rolul principal la prepararea vinului îl jócă cultura viței. Feliul viței, feliul pământului, posițiunea viei, precum și mergerea timpului, au mai mare influință asupra formărei și asupra calității vinului, decât prepararea lui din sucul strugurilor.

Cultura viței de vie și prepararea vinului e cunoscută din timpurile cele mai vechĭ. Unde a crescut vița mai întâiŭ nu se scie cu siguritate; ea cresce sĕlbatică în Europa, Asia și America și se cultivă în tóte părțile pământului. Ii merge bine în zona mai caldă moderată, în părțile tropice numai la înălțimĭ mai marĭ; ea are lipse de umedélă moderată și pe timpul cócerei strugurilor mai are lipsă de multă arșiță de sóre pentru formarea zăcharului. Vița de vie prosperéză în pământul cald, poros, pufăios bogat în sărurĭ de kali și fosfor, mai cu sémă îi merge bine acolo, unde substratul e vulcanic.

In fruntea țĕrilor, carĭ se ocupă cu cultivarea vinului, stă Francia, ea a produs în 1890 și tot așa în cei din urmă 10 anĭ câte 10 mii hectolitri pe o estensiune de 2 mil. hectare. In anul 1875 a produs 83 mil. hl. Apoi urméză Italia și Spania, Austro-Uugaria și în fine Germania și România. Asia mică mai cu sémă rosine (stafide).

Pe lângă vinurile curate naturale, se găsesc în comerciŭ cantitățĭ marĭ de vinurĭ îmbunătățite în mod artificial, séu carĭ sunt peste tot artificiale; în special Francia îșĭ acopere lipsa cea mare în productul natural (causată prin filoxeră) prin producerea de vin din trevere (tescuină), etc., cu zăchar și spirt rafinat. Indurtria de vin a Franciei în anul 1890 a consumat 33 mii tone de zăchar (o tonă are 1000 chlgr.) Legea despre vinurĭ din anii trecuțĭ permite și la noi adaogarea de zăhar curat înainte de ferbere. Spirt rafinat se adaugă mai cu sémă în Spania în cantitățĭ marĭ vinurilor grele și tarĭ, destinate pentru esport (Malaga, Șerri). Cultura de vin în Francia a decăḑut de când filoxera a pustiit viile. Totușĭ s'a înlocuit în cât-va perderea acésta enormă prin plantarea din nou cu viță americană. Tot așa e ruinată aprópe total, tot prin filoxeră, recolta din Ungaria. Germania până acum a suferit fórte puțin.

Filoxera e cunoscută de mult în America, unde trăia pe vița de vie de acolo. Aceleia nu-i strică. Introducĕndu-se insectul acesta cu vița de vie de acolo și la noi, vițelor nóstre le strică. — Filoxera se ivesce la rădĕcinĭ, trunchiu și pe frunde; în și pe pământ, în diferite forme, în parte și cu aripĭ; cu ochiul liber abia se póte vedé. Viile atacate trebuesc nimicite imediat și statul despăgubesce pe proprietarĭ. Vițele se ard, pământul se stropesce cu carbon sulfurat și păcură, carĭ omóră insectele. Ceva sigur ce omóră insectele, fără sĕ strice vițelor, nu s'a aflat încă. Resultat relativ bun a avut și are supravegherea negoțului cu viță, în urma propunerii comisiunei internaționale pentru vițe de vie. Alțĭ inimicĭ ai viței sunt: un fung-burete mĕrunt, numit Oïdium Tucheri care se nimicesce prin afumare cu puciósă, și peronospora, care atacă frundele, se póte nimici prin stropire cu ajutorul unei próște, anume cu o soluție de 2% sulfat de cupru (pétră vênătă). Mai este apoi un vermuleț mic, care se vîră în bóbe în decursul crescerei acestora și care causéză putreḑiciunea.

Strugurele viței constă din cotor, pepten, cotorașele bóbelor și din bóbe. Bóba constă dintr'o învĕlitóre și din cóje (adecă 2 cojĭ), suc (zémă) și sîmbure. Asupra composiției vinului nu influințéză numai conținutul bóbelor, ci după cum se prepară mustul, mai mult séu mai puțin greutatea totală a bóbelor, 85% din greutatea strugurului și conține între 10 și 30% zăhar. Dextrosă și Levulosă, precum și urme de Inosit (numit și zăhar de muschĭ, un fel de zăhar, care se află de regulă numai în corpurile animalice; în cantitățĭ mai marĭ se află în muschii ómenilor bețivĭ).

Dintre acrimĭ mustul conține mai cu sémă așa numita acrimea vinului — acid tartaric, Weinsteinsäure, borkősav, — și acésta mai cu sémă în legătură cu Kalium, sub numirea de Kaliumbitartrat, prétra de vin, Weinstein, borkö (cam 0.5—10%). Se mai află acrime de mere și ceva acid butiric. Cantitatea de albumină e sub 1%. Mai conține ceva Pectin și corpurĭ mlăcóse (flegmóse).

Cojile bóbelor, în special ale celor vinete și roșii, sunt bogate în tanină, 1—1½%; conținutul bóbelor e liber de tanină. Tot esclusiv în cojile bóbelor sĕ află colórea bóbelor roșii și vinete. Peptenele (cotorul) conține multă tanină și ceva piétră de vin, zăchar însĕ de fel. Décă ferberea, fermentațiunea, se face la olaltă cu cotórele, vinul căpătă un gust știros și neplăcut, din causa multor tanine și a productelor formate din discompunerea chlorofilului (colórea verde a tuturor plantelor). Sîmburii bóbelor conțin 4—6% tanină și 10—18% oleu gras, numit oleul sîmburilor de strugurĭ (oleu eteric).

Formarea zăcharului aflător în bóbe se întêmpă în frunde (foi), de unde apoi împreună cu zéma trece în bóbe. Cât timp bóbele sunt tarĭ (din causa corpurilor pectinóse) cantitatea de zăchar e fórte mică — mare însĕ cea din acrime de mere și de acrime de vin. Cu înmuiarea pe la finea lui August, se măresce cantitatea zăcharului; la început se forméză mai numai Dextrosă, care e un fel de zăchar ce se mai numesce și zăchar de ștero, de póme, glucosă, glycosă; se obține și pe cale artificială prin ferberea făinei de grâu cu acid sulfuric diluat (vitriol). După amintita Dextrosă se forméză Levulosă, tot un fel de zăchar, mai mlăcos, aflător mai cu sémă în fructe, — așa că pe timpul culesului e cam tot atâta Dextrosă câtă și Levulosă. Cu înmulțirea zăcharului în bóbe, acrimea începe a dispăré; cea de mere (acidul malic), de tot, cea de vin se légă tot mai mult de Kali, formând așa numita pétră de vin, despre care am amintit deja. Culesul se întêmplă atuncĭ, când conținutul de zăchar e mai mare, pe la finea lui Octomvrie, séu începutul lui Noemvrie. In strugurii culeșĭ scade zăcharul, fiind-că evaporéză însĕ și apa, nu se observă perderea acéstă relativă. Bóbele putrede n'ar trebui sĕ ajungă sub teasc, fiind-că strică bunĕtatea vinului.

Dintre toțĭ bureții, mucezéla și altele ce atacă bóbele, numai așa numita rugină, un fel de mucedélă, se sufere bucuros, fiind-că produce o aromă plăcută, deși discompune din zăhar.

Bóbele mai întâiu se sdrobesc, apoi storc în tésc; sucul care curge se numesce must. Deschiderea séu sdrobirea se face ajutorul unui pisător (sdromș) de lemn, séu unde sunt morĭ anume pentru acest scop, cu nisce sulurĭ.

La vinul roșu, unde fermentația începe îndată după sdrobire, de regulă se sdrobesc numai bóbele, prin urmare aceste se desfac (culeg) de pe cotor cu scopul sĕ se ferésca vinul de gustul rĕu al sucului stors din cotóre.

Cu cât se storc strugurii mai iute după cules, cu atât vinul devine mai bun; mustul care curge mai întâiu e mai bun, decât cel stors.

Strugurii negri și roși nu se storc imediat după cules, ci numai după ce au fert puțin, ca sĕ trécă și colórea din cója bóbelor în vin; tot atuncĭ trece și tanina din cojĭ în vin. Strugurii negri séu roșii, storșĭ până n'au început a ferbe, dau must și vin alb. Din strugurĭ se obține cam 60—90% must. Conținutul de zăchar în must îl constatăm cu areometre numite pentru scopul acesta și probe de must (Mostwaage). Ce rĕmâne în teasc, — tescuina — se mai numesce și trevere.

Deja la câte-va óre după ce stă mustul, începe a se tulbura și a fermenta, a ferbe, în urma desvoltărei germenilor de drojdii, carĭ se află pe bóbele și cotórele strugurilor, precum și în aer, și carĭ se în-

---

A, tocmai acum înțelege el, că patria lui sunt aceștia, carĭ îl iubesc și pe care-i iubesce, cu carĭ a trăit și cu carĭ voință nestrămutată are de a trăi încă.

Patria este acolo, unde ne-am născut, în lumea cu care am trăit, cu care am suferit o ḑi de durere, cu care am petrecut un ceas de fericire. Patrie este omenirea unită prin voința de a trăi împreună după un dor firesc de a te găsì vecĭnic cu semenii tĕi și care înțelege, că drumul spre fericire este numai atuncĭ, când sunt toțĭ pentru unul și unul pentru toțĭ — tot astfel, precum la auḑul unui cântec, unițĭ de mână, într'o singură horă se veselesc toțĭ pentru unul, precum unul suferise pentru toțĭ.

Și acum înțelege Vlad cât de sfântă este datoria către Patriă.

Ce e și viața și fericirea lui, pe lângă viéța și ferirea unei omenirĭ întregĭ. Dér trebue sĕ ai inimă, care sĕ te facă sĕ iubescĭ patria, uitându-te pe tine însu-țĭ, inimă în care sĕ stingă focul durerii tale proprii, când patria-i fericită.

In mijlocul horii vesele, Vlad îșĭ uită amarul ce-i căḑuse pe inimă în ḑiua de ierĭ.

O lume întrégă era fericită — prin el, o lume întrégă era în sĕrbătóre — pentru el. Copiiĭ sburdalnicĭ cu capete bălae, se prinseseră de pulpana mantalii, și cuprinșĭ de acelașĭ sentiment pentru Vlad ce era în inimile tuturor, strigau cu glas iubitor:

— Vlad al nostru, vitézul nostru, iubitul nostru!

Dér glasul lor e atât da nevinovat și dulce mânuțele lor atât de micĭ — a cui inimă ar rĕmâné nemișcată auḑindu-i, ce durere n'ar alina mângăerile unui copil?

Vlad se plécă, îi luà în brațe, îi strânse cu iubire pe pieptul sĕu de vitéz și cu ochii plinĭ de lacrimĭ de bucuriă ḑise:

— O! Da, Vlad al nostru, căcĭ voi sunteți ai mei, căcĭ voi sunteți patria mea.

(„Albina.“) **Virgil Broscărescu.**

mulțesc enorm în mustul, care conține multă albumină și alte corpurĭ cu carĭ se pot hrăni. Ferberea decurge în țĕrile sudice de regulă la o temperatură de 15—30°, afară în curte, la noi la 10—12° în pivniță. Cu cât e temperatura mai înaltă, cu atât ferberea e mai tare, mai violentă. La temperatura prea scădută, rĕmâne zachar nedescompus, și acésta dă ansă la ferberĭ ulterióre. La temperatura moderată procesul decurge mai uniform și fără pedecă, asemenea la temperatura moderată 100 părțĭ de zahar dau cu ceva mai mult alcool, decât la temperatură mai înaltă, la care se ivesc producte laterale în cantitățĭ mai marĭ la fermentațiune. Drojdiile constau din mai multe felurĭ de germenĭ (ființele micĭ carĭ causéză ferberea); aceștia sunt mai cu sémă Sacharomices ellipsoideus și Sachar apiculatus, acesta din urmă predomină la începutul ferberei. Bacteriile de regulă nu se pot desvolta în mustul acru, numai cele ale oțetului (Mycoderma aceti), décă stă în contact prea mare cu aerul. Mucedéla aflătóre pe bóbe se nimicesce prin înmulțirea tare a drojdiilor. In timpul mai nou s'a început cu întroducerea culturilor curate de drojdii de vin, carĭ se adaugă mustului. Drojdiile sĕlbatice în forma acésta nu ajung la desvoltare și vinul devine mai tare și mai aromatic. Ferberea, fermentațiunea, decurge — am puté dice — în 2 (douĕ) perióde: ca ferbere principală și ca ferbere ulterióră. Principala durézĕ 3—14, ba si mai mult. Ca vase în carĭ ferbe mustul, în cele mai multe țĕrĭ se folosesc buțĭ, al căror dop (astupuș) e luat, — vrana nu e astupată. Vinul roșu ferbe întâiu cu cotóre cu tot; acidul carbonic (beșicuțele), care se ridică către suprafață împinge și cotórele la suprafață, ér acestea stând deasupra mustului, formézĕ așa numita *pălăriă*, și ésă si afară din must; ca sĕ nu se înăcréscă apoi când se așézĕ strugurii în bute se fixézĕ în lațĭ, ca sĕ nu se pótă ridică.

(„Revista economică".) (Va urma.)

MULTE ȘI DE TÓTE.

Paserĭ pescarĭ.

Țĕrmul de vest din Scoția, e locuit aprópe numai de pescarĭ, carĭ se ocup numai cu pescuitul și esportarea scrumbiilor. Produsul anual se ridică la 750,000 butóie, conținĕnd de fie-care câte 800 de scrumbii.

Pescarii însĕ au de concurențĭ fórte marĭ pasĕrile de pe acolo. Mai cu sémă pe micile insule ale coastei de vest. Pe stâncile din 'nainte clocesc gâștele roșii, al căror numĕr e colosal. Deja cele cincĭ stâncĭ mai principale se socotesc locuite de 424,000 gâsce.

Un esplorator a observat, că o gâscă mănâncă 12 scrumbii pe di, décă le are. Socotindu-se însĕ numai câte 6 bucățĭ de fie-care gâscă pe di, resultă 1,160,000 butóie în cursul unui an, adecă mult mai mult decât produsul anual al tuturor pescarilor de p'acolo.

*

Din viața lui Petru cel Mare.

Țarul Petru cel mare al Rusiei se plimba — după obiceiul sĕu — într'o séră prin oraș, îmbrăcat ca un lucrător. Intr'o stradă întunecósă dă de un soldat beat și întră în vorbă cu el.

— Ei, bre, vino sĕ mai bem ceva! dise împĕratul.

— Eu n'am parale; am numai trei copeicĭ, rĕspunse soldatul.

— Eu am cincĭ. De opt copeicĭ bem un cop de vin.

S'au luat de gât, au întrat într'o cârciumă au și bĕut copeicile.

— Scii ce? Eu a-șĭ mai bea! dise împĕratul.

— Dér eu, ce ne facem de parale?

— Sĕ furăm de unde-va, dise Petru.

— Dela cine?

— Dela împĕratul, dise Petru.

Soldatul scuipă atuncĭ în palmă și cârpì împĕratului una peste obraz.

— Câne! dise soldatul, împĕratul ne dă de mâncare la toțĭ, și tu vréi sĕ furĭ dela el?

Împĕratul în loc sĕ se supere de palmă, s'a bucurat vĕdĕnd, că soldații lui sunt ómenĭ de credință.

— Atuncĭ dela cine sĕ furăm?

— Dela cine? Dela Metropolitul, că are destul și nu dă la nimenĭ.

S'au învoit și au plecat la Metropolit. Casa era înaltă, ferestrile deschise. In casă întunerec. Împĕratul se îndoi de spate; soldatul de pe spatele împĕratului se agăță de feréstră și sări în odaie. Invoiala între ei era sĕ împartă pe din douĕ ce vor fi furat.

Metropolitul era la masă într'altă odaiă cu popii sĕi. Clerul urgisea pe împĕrat pentru reformele lui.

Soldatul înainte de a cotrobăi prin odae, puse urechia la brósca ușei; s'asculte ce e în odaia vecină.

— Fraților! dicea metropolitul, mâne e diua lui. Eu, de obiceiŭ, îi torn vinul în pahar și el bea, am sĕ-i pun otravă în pahar....

Intr'acestea un servitor veni spre ușe, soldatul ca sĕ nu fie prins, fugi la feréstră și sări în stradă, rupând'o la fugă. Împĕratul după el.

— Stăi, mĕ, și dă-mĭ și mie!

Soldatul se opri, spuse împĕratului, că n'a furat nimic și étă de ce și de ce. Ii spuse cele audite. Împĕratul a înțeles, că de el era vorba în odaia metropolitului; asta îl făcu sĕ-șĭ piérdă cheful.

— Ei, bre, nu bem nimic?

— Nu bem, rĕspunse împĕratul, sĕ mergem acasă, că e târdiu. La despărțire împĕratul a întrebat pe soldat, așa ca de cunoscință, cum îl chiamă, în care regiment și în care companiă slujesce.

A doua di până în diuă, împĕratul a dat ordin sĕ-i aducă legat în fiare pe Ilij Pavlovicĭ, soldat în regimentul 15, comp. 3.

La amiadĭ, era masă mare în palat. Era diua aniversărei împĕratului. La masă, metropolitul, familia imperială, miniștrii și ofițerii. Metropolitul umple cupa de aur a împĕratului, împĕratul umple cupa metropolitului; amêndoi, aveau sĕ bea ciocnind pentru țéră.

Când sĕ bea, împĕratul dice:

— Pea sfinte părinte, sĕ schimbăm cupele, ca semn al dragostei mele si al cinstei, te rog sĕ béi din cupa mea.

Metropolitul a îngălbinit.

— Mâria Ta, mĕ iartă! E prea mare cinstea ce mĭ-o facĭ....

Împĕratul însĕ ținea sĕ schimbe cupele. In urmă a luat'o cu glas rĕstit. Metropolitul a beut cupa împĕratului și îndată i-s'a făcut rĕu. Vinul era otrăvit. Împĕratul chemă pe un doctor pe care anume îl lăsase într'o odaiă vecină.

Apoi chemă pe soldat. Acesta tremura și era mort de spaimă. In fața tuturor, împĕratul dise:

Ilij Pavlovicĭ, tu mi-ai dat asé'ă o palmă, căcĭ eu eram lucrătorul cu care ai bĕut. Tu mĭ-ai mântuit viața de mișeii ăștia.

Împĕratul a îmbrățișat pe soldat și l'a făcut căpitan ridicat la rangul de „nobil". I-a schimbat și numele din Pavlovicĭ în Dolgoruky, (care însemnéză mână lungă), întru aducerea aminte de palma dată împĕratului. Căpitanul, fiind că nu scia carte, a fost pus în disponibilitate.

Dela „Tipografia A. Mureșianu" din Brașov, se pot procura următórele cărțĭ:

Pentru pregătirea bucatelor se atrage atențiunea familiilor române asupra folositórei cărțĭ întitulate: „*Bucătărésa națională*", carte de bucate a bucătăriei române, francese, germane, și ungare. E tipărită la Brașov de rĕposatul librar I. C. *Hintescu* și la compunerea ei șĭ-au dat concursul și unele dame distinse și harnice române de pe atuncĭ. Până adĭ cartea a rĕmas cea mai bună și bogată în felul sĕu. Felul bucatelor sunt înșirate tóte în ordine alfabetică după numele lor. Sunt în numĕr de vre-o 1620, ér cartea conține peste 700 pag. format mare cuart. Limbagiul e ușor, așa că nu-i Român care sĕ nu l pricépă. Costă numai cor. 1·60 plus 40 banĭ spese postale.

Viața și operile lui Audreiŭ Mureșianu, studiu istoric-literar de Ioan Rațiu, prof. ord. la preparandia din Blașiŭ. Prețul 2 cor.. plus porto 10 banĭ. Venitul curat al acestui op se va contribui la formarea unui fond pentru Internatul preparandial din Blașiŭ.

*

Antropomorfisme și Antiantropomorfisme în limba română de *Nicolae Sulică*. In limba nóstră scrierile de felul acesta sunt rare și scrierea acésta a d-lui profesor la gimnasiul român din loc Nic Sulică se distinge nu numai prin conținutul sĕu bogat și sistematic, prelucrat după stricta metodă scienţifică, ci și prin limbagiu sĕu scris la înțelesul tuturor. Autorul e cunoscut și din scrierile sale folkloricefilologice de până acum. Cartea ce anunțăm acum, se póte procura dela Tipografia A. Mureșianu cu 40 cr. séu 80 banĭ (plus 5 banĭ porto).

*

Pilde și sfaturĭ pentru popor, Sub acest titlu a eșit de sub tipar în Tipografia „Aurora" din Gherla o nouă carte scrisă de d-l *Ioan Pop Reteganu*, cunoscutul nostru scriitor poporal. Cartea conține 160 pag. în format 8° și conține vre-o 24 de scrierĭ, carĭ cuprind diferite învĕțăturĭ pentru trebuințele țĕranilor noștri O recomandăm ca o carte fórte de folos și de petrecere pentru popor.

Calendarul sĕptĕmânei.

DECEMBRE. are 30 dile. BRUMAR.

Dilele	Călend. Iul. v.	Călend. Greg.
Dum.	3 S. pr. Sofronie	16 Eusebiu
Lunĭ.	4 † S. m. Varvara	17 Lazar
Marțĭ	5 † C. păr. Sava	18 Gratian
Merc.	6 † **Sf Păr Nicolae**	19 Abraham
Joi	7 Păr. Ambrosiu	20 Amon
Vnerĭ	8 C Patapiu	21 Toma
Sâm.	9 Zĕmisl. Sf. Anei	22 Zenone

Prețurile cerealelor din piața Brașov.

Din 14 Decemvrie. 1900.

Mĕsura séu greutatea	Calitatea.	Valuta în Kor.	fil.
1 H. L.	Grâul cel mai frumos	11	60
"	Grâu mijlociu . . .	11	20
"	Grâu mai slab . . .	10	80
"	Grâu amestecat . .	9	50
"	Sĕcară frumósă. . .	8	40
"	Sĕcară mijlociă. . .	8	—
"	Orz frumos	7	30
"	Orz mijlociu. . . .	6	80
"	Ovĕs frumos. . . .	4	80
"	Ovĕs mijlociu . . .	4	—
"	Cucuruz	7	40
"	Mălaiu (meiŭ) . . .	8	20
"	Mazăre.	18	—
"	Linte	21	20
"	Fasole	10	—
"	Sĕmênță de in . . .	21	40
"	Sĕmênță de cânepă .	8	40
"	Cartofĭ.	1	80
"	Măzăriche.	—	—
1 kilă	Carne de vită . . .	—	88
"	Carne de porc . . .	—	88
"	Carne de berbece. .	—	64
100 kil.	Sĕŭ de vită prospĕt .	50	—
"	Sĕŭ de vită topit . .	72	—

Cursul pieței Brașov.

Din 16 Decemvre. 1900.

Bancnota rom.	Cump.	18.70	Vênd.	18.76
Argint român.	Cump.	18.56	Vênd.	18.62
Napoleond'orĭ.	Cump.	19.12	Vênd.	19.16
Galbenĭ	Cump.	11.20	Vênd.	11.30
Ruble Rusescĭ	Cump.	23.52	Vênd.	23.60
Mărcĭ germane	Cump.	21.49	Vênd.	21.54
Lire turcescĭ	Cump.	10.70	Vênd.	—.—
Scris. fonc. Albina 5%		100.—	Vênd.	101.—

Têrgul de rîmătorĭ din Steinbruch.

Starea rîmătorilor a fost la 11 Dec. n. de 37,279 capete, la 12 Dec. au întrat 874 capete și au eșit 276 capete rĕmânênd la 13 Dec. n. un numĕr de 37,877 capete.

Se notéză marfa **ungurésca**: veche grea dela 00—00 fil. tînĕră grea dela 97—98 fil., de mijloc dela 96—97 fil., ușóră dela 96—97 fil. — **Sêrbéscă**: grea 91—93 fil., de mijloc 88—90 fil., ușóră 84—86 fil. kilogram.

Cursul la bursa din Viena.

Din 14 Decemvre. n. 1900.

Renta ung. de aur 4%	117.—
Renta de corone ung. 4%	92.05
Impr. căil. fer. ung. în aur 4½% .	119.80
Impr. căil. fer. ung. înargint. 4½%	99.50
Oblig. căil. fer. ung. de ost I. emis.	117.50
Bonurĭ rurale ungare 4%	91.40
Bonurĭ rurale croate-slavone . . .	92.50
Impr. ung. cu premii	166.50
Losurĭ pentru reg. Tisei și Seghedin .	139.10
Renta de argint austr.	98.35
Renta de hârtie austr.	98.10
Renta de aur austr.	118.40
Losurĭ din 1860.	135.—
Acții de-ale Băncei austro-ungară .	16.19
Acții de-ale Băncei ung. de credit.	678.—
Acții de-ale Băncei austr. de credit.	672.50
Napoleondorĭ.	19.15
Mărcĭ imperiale germane . . .	117.62½
London vista.	240.15
Paris vista	95.72½
Rente de corone austr. 4% . . .	98.50
Note italiene	90.60

Bursa de mărfurĭ din Budapesta.

din 13 Dec. 1900

Sĕmințe	Cualitatea per Hect.	Prețul per 100 chilograme dela	până la
Grâu Bănățenesc . . .	80	7.62	7.63
Grâu dela Tisa	80	7.62	7.63
Grâu de Pesta	80	7.40	7.39
Grâu de Alba regală . .	80	.—	.—
Grâu de Bácska	80	.—	.—
Grâu unguresc de nord .	80	.—	.—
Grâu românesc	80	— —	.—

Semințe vechĭ ori noue	Soiul	Cualitatea per Hect.	Prețul per 100 chilograme dela	până la
Sĕcara. . .		70—72	7.16	7.17
Orz	nutreț. .	60—62	6.60	6.70
Orz.	de rachiu	62—64	5.75	6.—
Orz	de bere .	64—66	5.50	5.75
Ovĕs . . .		———	.—	.—
Cucuruz . .	bănățên .	75	.—	.—
Cucuruz . .	alt soiu .	73	—.—	—.—
Cucuruz . .	" "			
Hirișcă . .			5.30	5.40

Producte div.	Soiul	Cursul (Prețul per 100 de chilograme) dela	până
Săm. de trifoiŭ	Luțernă ungur.	—.—	—.—
"	" transilvană	—.—	—.—
"	" bănățênă	—.—	—.—
"	" roșiă . .	—.—	—.—
Ulei de rapiță	rafinat duplu .	— —	—.—
Ulei de in . .		—.—	—.—
Unsóre de porc	dela Pesta . .	59.50	60.—
" "	dela țéră . . .	—.—	—.—
Slanină . . .	svêntată . . .	47.50	47.50
Prune	din Bosnia . .	15.—	15.50
"		—.—	—.—
Lictar	Slavon și Serbia	18.25	18.50
"	din Serbia în s.	—.—	—.—
Nucĭ	slavon nou . .	—.—	—.—
Gogoșĭ. . . .	sĕrbesc . . .	—.—	—.—
"	din Ungaria . .	—.—	—.—
Miere	ungurescĭ. . .	—.—	—.—
"	sĕrbescĭ . . .	—.—	—.—
Ceră	brut	—.—	—.—
Spirt	Drojdiuțe de s.	—.—	—.—

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor responsabil: Gregoriu Maior.

Tipografia A. Mureșianu, Brașov.